

До: **Джевдет Чакъров**
Министър на околната среда и водите

На вниманието на: Европейска комисия, Брюксел

СТАНОВИЩЕ

на

Коалиция „За Да Остане Природа” в България
по реда на чл.12, ал.5 на Закона за биологичното разнообразие
относно забраните в проект на заповед за обявяване
на защитена зона “Дуранкулашко езеро” BG0002050

Уважаеми г-н Министър,

След като се запознахме с проекта на заповед за обявяване на защитената зона “Дуранкулашко езеро” с идентификационен код BG0002050, публикуван на интернет страницата на МОСВ се обръщаме към Вас по реда на чл.12, ал.5 на Закона за биологичното разнообразие по отношение предложените забрани за дейности в т.7 от проекта на заповед.

Считаме, че предложените забрани не осигуряват достатъчна защита на видовете предмет на опазване и на техните местообитания. Според нас липсват някои основни ограничения, без които е невъзможно постигането на целите на обявяване на защитената зона. Необходимо е да бъдат въведени допълнителни забрани във връзка с чл.12 ал.5 на ЗБР за дейности, които са в противоречие с целите на опазване на защитената зона като по-конкретно имаме следните предложения за изменения и допълнения в текстовете по т. 7 “В границите на защитената зона се забранява” от проектозаповедта, а именно:

1. Текстът в т. 7.3. да се замени със следния текст: ***”Използване на минерални торове и продукти за растителна защита, отрови и неселективни средства за борба с вредителите в селското и горското стопанство, с изключение на определените в Регламент (ЕИО) 2092/91 (Биологично земеделие).”***

Мотиви: Понастоящем Дуранкулашко езеро е включено в списъка на застрашените влажни зони с международно значение съгласно Рамсарската конвенция, поради нарушен воден режим и баланс на водните екосистеми (http://www.ramsar.org/key_montreux_record.htm.) Замърсяването на езерото с биогени (нитрати, фосфати), ускорява еутрофикационните процеси и нарушава баланса на водните екосистеми в него. Използването на изкуствени торове и пестициди в околните на Дуранкулашко езеро обработваеми земи, в границите на защитената зона оказва влияние върху качеството на водите, а оттам и върху състава на водната и водолюбивата растителност и фауната във водните екосистеми, които са от ключово значение за поддържане на благоприятния природозащитен статус на видовете, предмет на опазване. По този начин замърсяването води индиректно до влошаване на хранителната база и качество на местообитанията за видовете, предмет на опазване, и е в противоречие с целите на опазване на защитената зона и с препоръките на Конвенцията. От друга страна използването на неселективни средства за борба с т.нар. вредители по селскостопанските култури може да доведе пряко до смъртност на водолюбиви и грабливи птици.

2. Текстът в т. 7.4. да се промени по следния начин: „**Промяна на предназначението и начина на трайно ползване на ливади, пасища, поляни, мери, мочурища, водоеми, пясъчни дюни, обработваеми земи и гори в селскостопанския и горския фонд, независимо от начина на трайно ползване според Картата на възстановената собственост, с изключение на случаите, при които промяната е необходима за реализиране на целите по т.3.1 и 3.2. и е свързана с изграждане на пречиствателни станции за отпадъчни и питейни води, както и на планове, програми и проекти, които към датата на обнародване на Решение №802/04.12.2007 на Министерски съвет в Държавен вестник (бр.107/18.12.2007 г.) са изцяло изградени и /или реализирани и въведени окончателно в експлоатация.**”

Мотиви: Промяната на ползването на този тип естествени или слабо повлияни от човешка дейност земи е на практика промяна на характеристиките на местообитанията на видовете, предмет на опазване в зоната. Загубата на местообитания, тяхното разпокъсване и/или влошаване на качествата им води до влошаване на природозащитния статус на тези видове. Забраната за промяна на предназначението и начина на трайно ползване на тези земи и води е минималното необходимо условие за предотвратяване на унищожаването на местообитания.

Земеделските земи около езерото са от първостепенно значение за изхранването (освен на хората) на два застрашени от изчезване в световен мащаб и силно уязвими видове птици – червеногушата гъска (*Branta ruficollis*) и малката белочела гъска (*Anser erythropus*), поради което е необходимо да се запазят и ползват именно като земеделски земи.

От друга страна в картата на възстановената собственост с категориите “друг вид деградирала земя”, “друг вид земеделска земя” и “гори и храсти в земеделска земя”, „изоставена земеделска земя”, “друг вид дървопроизводителна гора”, “друг вид недървопроизводителна горска площ” и др. са обозначени изключително ценни за опазването на птиците местообитания, като:

- **Тревни съобщества със степен характер върху варовити терени** – местообитание на полска бърбрия (*Anthus campestris*), турилик (*Burhinus oedipnemus*), дебелоклюна чучулига (*Melanocorypha calandra*), полска чучулига (*Alauda arvensis*), синявица (*Coracias garrulus*), пчелояд (*Merops apiaster*), полски блатар (*Circus cyaneus*), степен блатар (*Circus macrourus*), ливаден блатар (*Circus pygargus*), орел змияр (*Circaetus gallicus*), малък креслив орел (*Aquila pomarina*), късопръст ястреб (*Accipiter brevipes*), белоопашат мишелов (*Buteo rufinus*), ловен сокол (*Falco cherrug*), вечерна ветрушка (*Falco vespertinus*);
- **Тревни съобщества със степен характер върху силикатни терени по крайбрежието** – местообитание на синявица (*Coracias garrulus*), полска бърбрия (*Anthus campestris*), пчелояд (*Merops apiaster*), полски блатар (*Circus cyaneus*), степен блатар (*Circus macrourus*), ливаден блатар (*Circus pygargus*), орел змияр (*Circaetus gallicus*), малък креслив орел (*Aquila pomarina*), късопръст ястреб (*Accipiter brevipes*), белоопашат мишелов (*Buteo rufinus*), ловен сокол (*Falco cherrug*), вечерна ветрушка (*Falco vespertinus*);
- **Засолени терени с халофитна растителност** – местообитание на Дъждосвирцоподобни *Charadriiformes*
- **Мезофилни тревни съобщества** – местообитание на ливаден дърдавец (*Crex crex*), бял щъркел (*Ciconia ciconia*), ливаден блатар (*Circus pygargus*);
- **Тревни съобщества по влажни терени** – местообитание на бял щъркел (*Ciconia ciconia*), ливаден дърдавец (*Crex crex*), планински дъждосвирец (*Charadrius morinellus*), морски дъждосвирец (*Charadrius alexandrinus*), кафявокрил огърличник (*Glareola pratincola*), турилик (*Burhinus oedipnemus*), кокилобегач (*Himantopus himantopus*), (*Charadrius dubius*), пясъчен дъждосвирец (*Charadrius hiaticula*), калугерица (*Vanellus vanellus*), малка бекасина (*Limnocryptes minimus*), средна бекасина (*Gallinago gallinago*), черноопашат крайбрежен бекас (*Limosa limosa*), малък свирец (*Numenius phaeopus*), голям свирец (*Numenius arquata*), голям червеноног водобегач (*Tringa erythropus*), малък червеноног водобегач (*Tringa totanus*), малък зеленоног водобегач (*Tringa stagnatilis*), голям зеленоног водобегач (*Tringa*

nebularia), голям горски водобегач, (*Tringa ochropus*), късокрил кюкавец (*Actitis hypoleucos*), полски блатар (*Circus cyaneus*), степен блатар (*Circus macrourus*), ливаден блатар (*Circus pygargus*), блатна сова (*Asio flammeus*);

- *Блата, мочурища и растителност по периферията на водоеми* – местообитание на мустакато шаварче (*Acrocephalus melanopogon*), водно шаварче (*Acrocephalus paludicola*), тръстиков блатар (*Circus aeruginosus*), голяма пъструшка (*Porzana porzana*), средна пъструшка (*Porzana parva*), малка пъструшка (*Porzana pusilla*), воден дърдавец (*Rallus aquaticus*), зеленоножка (*Gallinula chloropus*), лиска (*Fulica atra*);
- *Сухолюбиви храсталаци* – местообитание на червеногърба сврачка (*Lanius collurio*) (*Emberiza hortulana*); черночела сврачка (*Lanius minor*), ястребогушо коприварче (*Sylvia nisoria*);
- *Ивици дървета, храсти и мозайки от тях* – местообитание на черночела сврачка черночела сврачка (*Lanius minor*), червеногуша мухоловка (*Ficedula parva*), беловрата мухоловка (*Ficedula albicollis*)

С цел запазването на горепосочените типове местообитания е необходимо да се гарантира, че начина на трайно ползване на подобни природни територии от селскостопанския и горския фонд, няма да бъде променян. За целта предлагаме в текста на забраната да бъде включен допълнителен текст „независимо от начина на ползване в картата на възстановената собственост (КВС)”, който да елиминира възможността такива територии да бъдат увредени или унищожени поради погрешното им или неправилно отразяване. (Например да се допусне разораване на понтийски степи поради това, че са отразени в КВС като „друг вид обработваеми земи”.)

Приложение 2: Карта с обозначените места за хранене на гъските

3. Текстът в т. 7.5. да се промени по следния начин: **„Разкриване на нови и разширяване на съществуващи кариери, рудници, мини и сондажи за нефт и газ.”**

Мотиви: В защитените зони са недопустими дейности, водещи до унищожаване и разпокъсване на местообитания. Разкриването и експлоатацията на кариери е свързано с трайна и необратима загуба на местообитанията, като променя характера им и е източник на безпокойство. Забраната се налага с цел да се гарантира запазването на местообитанията и да се осигури благоприятния природозащитен статус на видовете предмет на опазване.

4. Текстът в т. 7.6. да се допълни по следния начин: **„Изграждане на фотоволтаични инсталации и вятърни генератори със съпътстващи ги надземни електропреносни мрежи.”**

Мотиви: Ограничението е в съответствие с цел 3.1 от проекта на заповед. В защитените зони не са допустими дейности, водещи до унищожаване на местообитания и тяхната фрагментация. Изграждането на ветроенергийни и фотоволтаични съоръжения се съпътства с изграждането на нови електропреносни мрежи. Ако те са изградени над земята, водят до фрагментация на местообитания на птиците, дори ако ветроенергийните и соларните съоръжения са разположени извън защитената зона, на съпътстващите електропреносни мрежи я пресичат. На много места в Европа е доказано че тези ветроенергийните съоръжения са високо рискови за мигриращите и за гнездящите птици (ежегодно всяка вятърна турбина в Европа убива до 125 птици). Превантивната забрана за изграждането на такива съоръжения ще осигури безопасни миграционни коридори за мигриращите видове реещи се птици и подходящи ловни територии за гнездящите грабливи птици, обект на опазване в защитената зона. На базата на изложените по-долу факти считаме, че изграждането на ветроенергийни и фотоволтаични съоръжения в защитена зона «Дуранкулашко езеро» противоречи на постигането и поддържането на благоприятния природозащитен статус на видовете, обект на опазване в зоната, както през размножителния им период,

така и по време на миграция и зимуване. Тя трябва да остане в заповедта, но да включва и съпътстващите надземни електропреносни мрежи. В резултат на проучвания за въздействието на ветрогенераторите върху птиците от 1980 г. до днес, недвусмислено са доказани следните отрицателни въздействия върху птиците (BirdLife International, 2003; Keil, 2005):

- Безпокойство водещо до изместване на птиците или изцяло изоставяне на подходящото местообитание („прогонване” на птиците), включително бариера за придвижванията им;

В резултат от „прогонването” на птиците се получава ефективна загуба на местообитанията за тях. Установено е, че водолюбиви птици – поен лебед, гъски, и др. избягват да ползват териториите за хранене и почивка (макар и в подходящи местообитания - напр. житни култури) в радиус до 800 м от вятърни турбини (Winkelman, 1989, 1992a; Kruckenberg, Jaene, 1999; Percival 2003). При увеличаване броя на турбините се получава значителна загуба на местообитания на принципа на кумулативния ефект. Степента на този тип негативно въздействие може да се увеличи от липсата на подходящи или достатъчно добри местообитания за вида на други места в околността. Подобни отрицателни въздействия има върху гнездящите птици, като значителни са отчетени върху белоглавия лешояд (*Gyps fulvus*) в Испания, някои дъждосвирцови птици като черноопашатия крайбрежен бекас (*Limosa limosa*) в Холандия. Резултатите от горните проучвания са използвани в процеса на вземане на решения в страни като Холандия и Германия, като не е допускано изграждане на ветрогенератори в Орнитологично важни места поради горните причини (Elbe, op appeal in 2000, & Leybucht, H. Hötker pers. comm.). Шумът и движението причиняват безпокойство на местните гнездящи птици, както и тези ползващи територията за хранене, като причиняват намаляване на гнездовия успех и физическото здраве и допринасят за повишаване на смъртността (Kingsley & Whittam 2001). Безпокойството нараства и от факта, че има засилено човешко присъствие около турбините, по изградените заради поддръжката им пътища, особено в места, където достъпът на хора преди това е бил ограничен.

- Смъртност от преки сблъсъци с ветрогенератори, включително и съпътстващи ги електропреносни мрежи

Смъртност на птици от директен сблъсък с ветрогенератори е доказана за гнездящи, мигриращи и зимуващи птици. Най висока смъртност е установена при грабливите птици (независимо от вида), щъркелите и пеликаните, но също така и при редица пойни видове. Оценено е, че до 125 птици на турбина годишно загиват от сблъсък с ветрогенератори (BirdLife International, 2003; SEO/BirdLife, 1995; BioSystems Analysis Inc. 1990, Orloff & Flannery 1992 и др.). Количеството на убитите птици зависи от местоположението на ветрогенераторите, в съчетание с физичните и климатичните условия.

Доказана е висока смъртност на птици от сблъсък с ветрогенератори, на места където се концентрират големи количества птици, особено мигриращи птици, грабливи птици или други реещи се птици, напр. Проходът Алтамонт в Калифорния, САЩ, Тарифа и Навара в Испания. В тези два случая са установени големи количества убити от генераторите скални орли, респективно белоглави лешояди.

Дори относително малко увеличаване на смъртността може да бъде значително за някои видове птици, особено едрите, дълго живеещи видове с ниска репродуктивност и дълъг период на достигане на полова зрелост (орли, лешояди), особено ако вече са малочислени.

Рискът от сблъсък с ветрогенератори е най-голям при:

- лоши условия за летене, като например силни ветрове, които не позволяват на птиците да маневрират, или при дъжд или мъгла, както и в тъмни нощи, когато видимостта е ограничена. В такива условия птиците летят на значително по-малка височина от обикновено;
- ветрогенератори снабдени със светлини, особено в лоши метеорологични условия, тъй като привличат птиците;

- роторите на турбините и по-малък – при носещите стълбове (Winkelman 1992b). Смъртността се причинява, както от сблъсък с роторните перки, така и в следствие от завихрянето след ротора, което изблъсква птиците към земята.
- При излитане на мигриращите птици от земята, където са ношували или кацнали за почивка или при кацане; местата за почивка по време на миграция могат да привлекат повече птици в зоната на турбините, когато птиците набират височина или достигат сушата, след като се летели над воден басейн. Това се отнася с още по-голяма сила за видове които периодично набират и губят височина, като напр. лебедите.

По ръбовете на плата и в близост до влажни зони (Хоткер и колектив, 2006); планинските проходи и билните части на хълмовете, които са предпочитано място за преминаване на реещите се птици (Howell & DiDonato, 1991).

Изграждането на фотоволтаични съоръжения за производство на електроенергия е свързано със заемането на големи по площ пространства, които се поддържат без растителност поради технологични причини. Заетите от съоръженията територии стават неизползваеми за птиците. Съоръженията са причина за пряка загуба и разпокъсване на местообитания на наземно гнездящите птици и на дребни видове бозайници, които служат за храна на грабливите птици, като особено уязвими са лалугеровите колонии. За грабливите птици изграждането на фотоволтаични съоръжения води до фрагментация на ловните им територии и до намаляване на хранителната база.

5. Текстът в т. 7.8. да се измени по следния начин: „**Ловуването в периода от 01 Декември до 15 март.**”

Мотиви: През последните двадесет години Дуранкулашко езеро, заедно със Шабленските езера редовно подслоняват **почти цялата световна популация на червеногушата гъска (*Branta ruficollis*)**. България има изключително значение за нейното опазване. От друга страна много притеснителен факт е, че през последните 10 години популацията на червеногушата гъска в световен мащаб е намаляла над 2 пъти. Докато през втората половина на 90-те години на миналия век числеността е варираща от 62 000 до 88 000, то през последните 4 години тя е под 40 000 птици. Максимумът от сезон 2007/2008 година е **33 576 екземпляра**. Това е установено въз основа на едновременните ежемесечни преброявания, които БДЗП извършва с румънските, украинските и руските колеги от ноември до април. Една от основните причини за това безспорно е ловът на голяма белочела гъска (която е ловен вид) в района на местата за зимуване, водещ до директно убиване или раняване на червеногушата гъска, независимо че последната не е ловен обект. Както е известно червеногушата гъска почти винаги се държи в смесени ята с голямата белочела гъска. През някои месеци от зимния период (най-често декември и януари) червеногушата гъска е дори по-многочисленин ношуващ вид в Дуранкулашко езеро в сравнение с голямата белочела гъска.

Нашите проучвания сочат че всяка зима ловната преса нанася директни щети (убити и ранени птици) на минимум 3-5 % от популацията на червеногушата гъска. Не толкова фатално за оцеляването на популацията на вида е и безпокойството по време на стрелба, както при лов на водоплаващи птици, така и при всякакъв друг лов. Това не позволява на гъските нормално хранене и натрупване на достатъчно мазнини за дългата пролетна миграция до Северозападен Сибир, където червеногушата гъска гнезди. Загубата на енергия при сурови зимни условия често води до засилена смъртност от изтощение още в зимовищата.

От 1993 г насам ежегодно установяваме втори световно застрашен вид гъска – малката белочела гъска (*Anser erythropus*) в района на езерата, като на базата на теренни проучвания и стандартни методи на екстраполация можем да твърдим че през последните 5-6 години в района на езерата ежегодно зимуват минимум около 20 - 30 екземпляра, което е около 50 % от Европейска субпопулация на вида (Норвегия,

Финландия и Русия). Състоянието на световната популация на този вид е също така тревожно както това на червеногушата гъска. В момента популацията на малката белочела гъска наброява около 28-32 хиляди екз. Като основна причина за намаляването на малката белочела гъска се посочва ловната преса в местата за зимуване и миграция (реф. Международен план за действие за опазване на малката белочела гъска - http://www.unep-aewa.org/activities/working_groups/lwfg.htm). През януари 1997 г. дори една малка белочела гъска беше убита по време на лов край Дуранкулашко езеро. Поради практическата невъзможност видът да бъде отличен в полет от голямата белочела гъска, както и характерното му поведение да се държи винаги в смесени ята с този ловен вид, на практика без пълно ограничение на лова в района малката белочела гъска не е защитена, както се изисква по закон. Поради тези факти има вече практика в Гърция за пълна забрана на лова в местата, където видът зимува.

На база гореизложеното настояваме за пълна забрана на ловната дейност в района на защитената зона от 01 декември до 15 март, т.е. в периода на зимуване на гъските.

Приложение 3. Справка за ловната преса през зимата на 2007/2008 и 2008/2009 г. и снимки с убити червеногуши гъски от последната зима (2008/2009 г).

6. Да се добави нова точка (забрана) 7.9. със следния текст: ***“Изземване на пясък от пясъчните дюни и плажната ивица освен при дейности свързани с управлението на защитената зона и за постигане на целите ѝ на обявяване.”***

Мотиви: По пясъчните дюни гнездят видове обект на опазване - Белочела рибарка (*Sterna albifrons*), Полска бърбрица (*Anthus campestris*) и др.. Пясъчните дюни са едни от най-добре запазените по българското Черноморие – с непроменена автохтонна растителност. Влажните понижения между дюните, заедно с плажната ивица се обитават от значителна част от националната популация на морския дъждосвирец, като Дуранкулашкото езеро е една от четирите защитени зони за птиците, където вида се среща. Дюните са и основното местообитание по време на пролетна и есенна миграция на малката черноглава чайка (*Larus melanocephalus*), речната чайка (*Larus ridibundus*), гривестата рибарка (*Sterna sandvicensis*), речната рибарка (*Sterna hirundo*) и белочелата рибарка (*Sterna albifrons*) в зоната.

7. Да се добави нова точка (забрана) 7.10. със следния текст: ***„Движение на моторни превозни средства извън съществуващата пътна мрежа и земеделски черни пътища с изключение на селскостопанска техника и моторни превозни средства със специален режим на движение, съгласно Закона за движение по пътищата.”***

Мотиви: Движението на моторни превозни средства извън съществуващата пътна мрежа води до утъпкване, почвена ерозия и постепенно унищожаване на повърхностния почвен слой на пасища, ливади и други открити терени. По този начин качествата на местообитанията се влошават, включително до степен да са неизползваеми за видовете, предмет на опазване. Нерегламентираното движение на МПС извън пътната мрежа е причина за значително безпокойство и прогонване на птиците от гнездовите и ловните им територии в места, където този източник на безпокойство не съществува и дори директно унищожаване на гнезда и люпила на наземногнездящи птици.

8. Да се добави нова точка (забрана) 7.11. със следния текст: ***„Изграждане или разширяване на голф игрища, както и на инфраструктура и съоръжения за рекреационни, спортни и увеселителни дейности, извън съществуващите граници на къмпингите.”***

Мотиви: Изграждането на игрища за голф е свързано с трайно отнемане на цялата тревна покривка на дадена територия, като се подменя с тревна покривка от райграс, където не се допускат други растителни видове. Това води до трайна и необратима

промяна на местообитанията. Планираните на територията на защитена зона Дуранкулашко езеро голф игрища се разполагат върху ценни за птиците местообитания, описани в т.2 на настоящото становище. Експлоатацията на голф-игрища е свързана с огромно водочерпене и третиране на тревната покривка с изкуствени торове и пестициди (многократно по-високо в сравнение с интензивните селско-стопански практики)¹. Карстовият характер на геоложката основа е причина валежните води бързо да понират/попиват/ в дълбочина като подхранват сарматския водоносен хоризонт, който представлява основната приходната част (около 78-79 %) от водния баланс на езерото. Интензивното поливане и третиране с химикали и изкуствени торове за поддържане на тревната покривка на голф игрищата ще доведе до замърсяване не само на почвите, но и на водоносните хоризонти в дълбочина, които се ползват за напояване на земеделските земи. От друга страна засиленото водочерпене за поддръжка на игрището ще доведе до необратими нарушения във водния режим и баланс на езерото, който както е посочено по-горе, е необходимо да бъде подобрен и стабилизирен, а не допълнително влошаван. Това ще засили процесите на еутрофикация на езерото и ще допринесе за унищожаване на уникалното биологично разнообразие на езерните комплекси. Ще се наруши водоподаването и качеството на подаваните питейни води за домакинствата в над 10 населени места от общината (Дуранкулак, Ваклино, Крапец, Граничар и др.), които черпят вода от сондажи, разположени във водосборната област на езерото. В допълнение, експлоатацията на голф игрищата е свързана и с постоянното присъствие и движение на хора в близост до езерото, което е допълнителен фактор, причиняващ безпокойство на птиците и изместването им от тези територии.

9. Да се добави нова точка (забрана) 7.12. със следния текст: *„Строителство за временно или постоянно обитаване и рекреационни дейности извън съществуващата граница на къмпинг «Космос», както и строителство на постоянни промишлени и стопански обекти и прилежащата им инфраструктура, освен ремонт на съществуващи сгради и съоръжения, пречиствателни станции за отпадъчни и питейни води и проекти, които към датата на обнародване на Решение №802/04.12.2007 на Министерски съвет в Държавен вестник (бр.107/18.12.2007 г.) са изцяло изградени и/или реализирани и въведени окончателно в експлоатация.“*

Мотиви: Защитена зона Дуранкулашко езеро е природен комплекс от различни по характер местообитания на сравнително малка и компактна площ, където се концентрират значителен брой застрашени видове с различни екологични изисквания. В самото езеро се концентрират хиляди мигриращи и зимуващи водолюбивы птици, които ползват и морската акватория пред езерото. Както в езерото, така и в крайбрежната водна растителност и по пясъчните дюни гнездат видове обект на опазване. Пясъчните дюни се обитават от значителна част от националната популация на морския дъждосвирец, като Дуранкулашкото езеро е една от четирите защитени зони за птиците, където видът се среща. В обработваемите земеделски земи покрай езерото се намират постоянни места за хранене на два силно застрашени от изчезване вида гъски – червеногушата и малката белочела. Тези територии се ползват като места за хранене и от пойния и тундровия лебед, като места за почивка на мигриращи щъркели, златиста булка (*Pluvialis apricaria*), планински дъждосвирец (*Charadrius morinellus*), места за хранене на мигриращи и зимуващи грабливи птици и като гнездови територии на видове предмет на опазване в зоната. Строителството в която и да е част от защитената зона, извън съществуващия къмпинг, ще доведе до унищожаване, фрагментация и влошаване на местообитанията в зоната, като при всички случаи това ще засегне, освен пряко повлияните местообитания, също така и влажните зони и бреговата ивица. Съпътстващо с тези въздействия ще се увеличи многократно антропогенния натиск и нивото на безпокойство за видовете птици, които поначало са чувствителни към човешко присъствие. До момента има планирани, одобрени и или в процедура отделни инвестиционни предложения, които

¹ Понастоящем Дуранкулашко езеро е включено в списъка на застрашените влажни зони с международно значение, поради нарушен воден режим и баланс на водните екосистеми (http://www.ramsar.org/key_montreux_record.htm)

например общо ще доведат до пряко унищожаване на над 22% от обработваемите земи в зоната, а нарастването на броя на туристите, вследствие на реализирането им, ще надвиши капацитета на плажната ивица. Аргументите за настоящите твърдения са посочени подробно в **приложения 4 и 5**.

Почти всички процедури по одобряване на инвестиционните предложения в защитената зона и по границите ѝ са стартирали след 1 януари 2007 г., когато защитената зона е трябвало вече да бъде обявена по реда на ЗБР и за нея да се прилагат Директивите на ЕС. Според решение по дело С-96/98 на Съда на европейските общности чл.4.4 от Директива 79/409/ЕИО „изисква от държавите-членки да предприемат подходящи мерки за избягване на увреждането, включително и на местообитанията, не само в територии класифицирани съгласно член 4.1 като СЗЗ, но и в териториите, които са подходящи за опазването на дивите птици, които е следвало да бъдат класифицирани като СЗЗ...”. Мнозинството от получените решения не са издадени на базата на надлежно извършени екологични оценки и отчитане на кумулативния ефект, както и предотвратяване на значителните въздействия. По тези причини допуснатите до момента инвестиционни предложения, особено тези без ОВОС и оценка за съвместимост, както и такива, които са допуснати в следствие ОВОС или ОС, неотчитащи в пълнота кумулативните въздействия, въздействията върху видовете, обект на опазване, както и алтернативите, са в грубо нарушение на чл. 4.4 на Директивата за птиците и на решенията на Съда на европейските общности С-96/98 (цитирано по-огоре), С-374/98, С-374/98, и С-209/02.

Поради горепосочените причини, както и поради аргументите изтъкнати в приложенията считаме, че строителството в защитената зона извън границите на съществуващия къмпинг, противоречи на целите на опазване на защитената зона. В тази връзка, за да се коригират допуснатите законови нарушения на националното и европейското законодателство, и за да се избегнат наказателни процедури е наложително забраната за строителство да влезе в сила от 18.12.2007 г .

10. Да се добави нова точка (забрана) 7.13. със следния текст: **„Пресушаване на влажните зони², както и корекция и пренасочване на водните течения във водосбора им в границите на защитената зона, освен за дейности свързани с управлението на защитената зона за постигане на целите ѝ на обявяване.”**

Мотиви: Дуранкулашкото езеро е една от застрашените влажни зони с международно значение съгласно Рамсарската конвенция, поради нарушен воден режим и баланс на водните екосистеми (http://www.ramsar.org/key_montreux_record.htm.) Всякакви дейности свързани с отводняване или намаляване на постъпващите в езерото водни количества, води до допълнително нарушаване на водния баланс, което е в противоречие с плана за управление на защитената местност и изискванията на Рамсарската Конвенция и респективно с изискванията на законодателството на ЕС (Рамсарската Конвенция е ратифицирана от ЕС и изискванията са влезли като част от Директивите за птиците и за местообитанията и Рамковата директива за водите).

11. Да се добави нова точка (забрана) 7.14. със следния текст: **„Внасяне на неприсъщи за района растителни и животински видове.”**

Мотиви: Внасянето на неприсъщи за района растителни и животински видове противоречи на цел 3.1. от проекта на заповед и ще доведе до нарушаване естествения облик на местообитанията и дори до изместване на местните видове от флората и фауната. Известно е, че внасянето на неприсъщи за даден район растителни и животински видове е на второ място по значимост негативно въздействие, водещо до загуба на биологично разнообразие след унищожаването на местообитанията.

² Съгласно определението за влажна зона съдържащо се в чл. 1.1. на Конвенцията по влажните зони с международно значение, по-специално като местообитания за водолюбива птици - изд. МОСВ, обн., ДВ, бр. 56 от 10.07.1992 г., Adopted by Council of Ministers Decision № 389/18.11.1974, 24.01.1976; Amended by Protocol of 3.12.1982; влязла в сила за България - 27.02.1986.

12. Да се добави нова точка (забрана) 7.15. със следния текст: „**Брегоукрепване чрез разширяване на съществуващи и изграждане на нови буни и други брегоукрепителни съоръжения. Изграждане на пристанища и лодкостоянки по морския бряг.**”

Мотиви: Оформянето на бреговата зона е тясно свързано с продължителното и циклично взаимодействие между динамиката на крайбрежните води и литоложкия субстрат на сушата. Пясъчните коси и дюни отделящи езерото от морето, както и самата плажна ивица имат огромно значение за правилното функциониране на езерната екосистема и за поддържане на водния му баланс.

Пасивната защита на брега посредством подпорни и вълнозащитни стени не създава условия за акумулиране на пясъци, тъй като под действие на вълните се размива плажната ивица пред стените и се изнасят дребните фракции. Плажът се съкращава, което води до интензивно размиване и на подводния склон, деформация на фундаментите и разрушаване на съоръжението. Противопоставянето с железобетонни съоръжения на морските вълни в зоните на концентрация на тяхната енергия е безперспективно и само временно може да реши възникналите проблеми.

Към активните брегоукрепителни съоръжения спадат брегозащитните подводни и надводни вълноломи, чието предназначение е да разрушат напълно или частично щормовите вълни и да способстват за задържане на наносния материал. Тези резултати невинаги се постигат по отношение гасенето на вълновата енергия, тъй като при щорм възниква нагон и високи вълни и доколкото енергията на вълните е пропорционална на квадрата на тяхната височина, ефективното действие на вълноломите се понижава значително. Често явление е създаването между вълнолома и брега на застошни зони, където водата се замърсява, което е недопустимо за защитени зони.

Буните са способни да намалят или напълно да прекратят надлъжно-бреговия транспорт на наноси, при което се формира плаж и се прекратява бреговата абразия. Същевременно поради прекъсване на надлъжно-бреговия наносен поток се предизвиква размиване на брега в подветрените участъци, което след време налага ново брегоукрепване. По време на силни щормове в междубунните пространства възниква локален нагон, вследствие на който се активизира дънната абразия и се изнася пясък в дълбочина.

Техногенното въздействие води до бърза деградация на бреговете и до ситуация, при която се налага брегоукрепване на по-рано стабилни територии, които биха останали такива, ако не е извършвано хидротехническо строителство в съседни участъци.

Изграждането на буни и други съоръжения за намаляване на силата на морските вълни ще доведе до значителни изменения в процесите на отлагане на пясък и ще възпрепятства интрузията на морски води към езерото, което допълнително ще влоши водния му баланс. От друга страна подобни съоръжения ще имат пряко отрицателно въздействие върху видовете обект на опазване, за които бреговата ивица е важно местообитание:

- ключово трофично местообитание за видове от разред Дъждосвирцоподобни *Charadriiformes* по време на миграционните им придвижвания вкл. и видовете предмет на опазване;
- основно трофично местообитание през размножителния период на морския дъждосвирец (*Charadrius alexandrinus*)

Доколкото изграждането на пристанища и лодкостоянки е свързано с необходимостта от брегозащита, то отрицателните ефекти от строителството им върху защитената зона ще надвишават значително положителните, прибавяйки постоянното присъствие на хора и движение на предвозни средства.

Считаме, че съхраняването или изменението на бреговете процеси в благоприятна посока трябва да се осъществява по принципите на “геониката”, т.е. да се взаимстват по аналогия вече съществуващите в природата елементи за самозащита на брега от вълнение. Принципът на самозащита се състои в това, че при постоянни изходни условия бреговата зона се стреми да достигне до стабилно динамично равновесие. Строителството на съоръжения нарушава това равновесие и предизвиква ответни реакции, които могат да доведат до многовариантно и неустойчиво развитие.

13. Да се добави нова точка (забрана) 7.16. със следния текст: „**Провеждане на военни учения и стрелби на цялата територия и акватория на защитената зона.**”

Мотиви: Подобен тип дейности са несъвместими с целите на опазване на защитената зона тъй като водят до влошаване на качеството на местообитанието на видовете обект на опазване, за които бреговата ивица е основно местообитание:

- ключово трофично местообитание за видове от разред Дъждосвирицоподобни *Charadriiformes* по време на миграционните им придвижвания вкл. и видовете предмет на опазване;
- основно трофично местообитание през размножителния период на морския дъждосвирец (*Charadrius alexandrinus*)
- основно място за почивка по време на пролетна и есенна миграция на малката черноглава чайка (*Larus melanocephalus*), речната чайка (*Larus ridibundus*), гривестата рибарка (*Sterna sandvicensis*), речната рибарка (*Sterna hirundo*) и белочелата рибарка (*Sterna albifrons*)
- морската акватория – основно местообитание на качулатия корморан (*Phalacrocorax aristotelis*) в извънразмножителния сезон.

04.03.2009 г.

С уважение: Стойчо Стойчев
Директор природозащита
БДЗП
от името на Коалиция
За Да Остане Природа
в България

За контакт:

БЪЛГАРСКО ДРУЖЕСТВО ЗА ЗАЩИТА НА ПТИЦИТЕ
П. К. 50, 1111 София
Офис: ж.к “Яворов” бл.71 вх.4 ап.1
Телефон (+359 2) 97 99 500, 97 99 501
Ел. поща: bspb_hq@bspb.org
www.bspb.org

В коалицията „За да остане природа в България” участват 30 неправителствени организации и граждански групи и е иницирана от: Българската асоциация за алтернативен туризъм, Българското дружество за защита на птиците, Българското дружество по фитоценология – 2001, Българската фондация “Биоразнообразие”, Информационния и учебен център по екология, Национално Движение “Екогласност”, Сдружение “Агролинк”, Сдружение за дива природа – БАЛКАНИ, Сдружение „За Земята”, Сдружение „Природа назаем”, СНЦ “Зелени Балкани”, Сдружение „Природен Фонд”, UNESCO: Университетски клуб за екология и устойчиво развитие към Студентски съвет на СУ „Св. Климент Охридски”, Софийско гражданско сдружение „Щастливеца”, гражданска група „Да спасим Иракли”, сдружение “Еко Рила” - Самоков и WWF Дунавско-Карпатска програма България.

Приложение 1
Ползвана литература при формиране на настоящото становище:

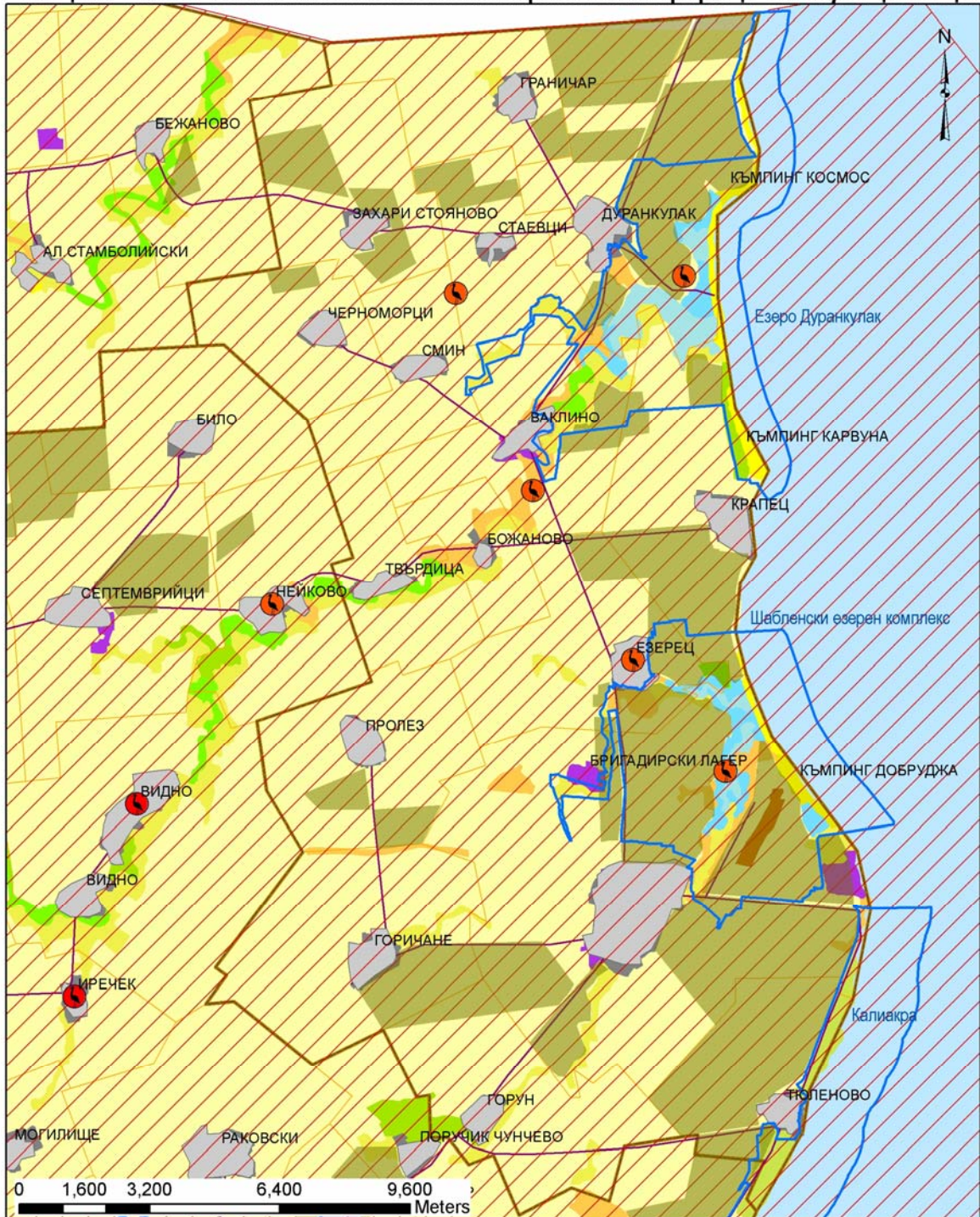
ГИС - информация използвана за картиране местообитанията и оценка на националните площи/популации за нуждата на НАТУРА 2000.

- АНОНИМ. 2007. Предварителни резултати от изработването ръководство за определяне и установяване на Благоприятни природозащитен статус на видове и местообитания от Диркетива 92/43/ЕИО (Wageningen International, Daphne, Българска фондация биоразнообразие, Сдружение за дива природа БАЛКАНИ финансиран от MATRA BBI
- ЕС. 2002. Оценка на планове и проекти значително засягащи Натура 2000 места. Методично ръководство по разпоредбите на чл. 6 (3) и (4) на Директивата за местообитанията 92/43/ЕИО. Офис на официалните публикации на Европейската общност. ISBN 92-828-1818-7 (превод на български език)
- ГЕОРГИЕВ, Д. 2001. "План за управление на Дуранкулашки езерен комплекс", С., МОСВ и БШПОБ, 110 с.
- ГЕОРГИЕВ, Д., С. ДЕРЕЛИЕВ, П. ЯНКОВ, И. ИВАНОВ, 2006. Натура 2000 Стандартен формуляр за набиране на данни за специално защитени зони, за обекти, подлежащи на идентифициране като мест а от специален интерес за общността и за зони под специална защита – Дуранкулашко езеро BG0002050.
- ГЕОРГИЕВ, Д., С. ДЕРЕЛИЕВ, П. ЯНКОВ, Н. ПЕТКОВ, И. ИВАНОВ, 2007. Дуранкулашко езеро. В: Костадинова, И., М. Граматиков (отг. ред.). Орнитологично важни места в България и Натура 2000. БДЗП, 11, София: 291-295 (на бълг. и англ. език).
- БОГОЕВ, В., И. КОСТАДИНОВА, Р. ЦОНЕВ. 2008. Доклад за оценка за съвместимост с предмета и целите на опазване на защитени зони BG0000154 "Езеро Дуранкулак" и BG0002050 "Дуранкулашко езеро" на проект за изменение на ТУП на община Шабла във връзка с инвестиционно предложение за формиране на устройствена зона ОК- курорт и обслужващи дейности в поземлени имоти 145,147,155,156 и 170 в землището на с. Крапец, община Шабла, Област Добрич. ЕКАТТЕ 39493. Възложител: „Соутрейдинг“ ЕООД.
- ИВАНОВ, Б. 1994. Шабленски езерен комплекс - В: Национален план за приоритетни действия по опазване на най-значимите влажни зони в България. Министерство на околната среда и водите.
- ИВАНОВ, Б., С. НОНЕВ 1997. Гнездещите птици в степните райони по крайбрежието между гр. Балчик и ез. Дуранкулак. – В: Сборник от научни доклади "Добруджа и Калиакра", БШПОБ, Пловдив, 108-125.
- ИНСТРУКЦИЯ ЗА ОЦЕНКА НА ЗАЩИТЕНИ ЗОНИ по чл. 7 ал. 3 във връзка с чл. 6 ал. 1 т. 3 и 4 от Закона за биологичното разнообразие, включващи местообитания на видове птици. София.
- КОЧЕВ, Х. ЙОДАНОВ, Д. 1981. Растителност на водоемите в България. Екология, охрана и стопанско значение. БАН.
- КОСТАДИНОВА, И. 2005. Прилагане на критериите С за определене на Орнитологично важни места от значение за Европейския съюз в България. Предварително прилагане и анализ на празнотите. - В: Петрова, А. (отг. ред.) Съвременен състояние на биологичното състояние в България – проблеми и перспективи. Българска биоплатформа, София, 533-548.
- КОСТАДИНОВА, И., М. ГРАМАТИКОВ (отг. ред.). Орнитологично важни места в България и Натура 2000. БДЗП, 11, София, 639 с. (на бълг. и англ. език).
- КОСТАДИНОВА, И., М. МИХАЙЛОВ, (съст.) 2002. Наръчник за НАТУРА 2000 в България. БДЗП, Природозащитна поредица. Книга 5, БДЗП, София, 80 с.
- КОСТАДИНОВА, И., С. ДЕРЕЛИЕВ 2001. Резултати от Среднозимното преброяване на водолубивите птици в България за периода 1997 – 2001 година. Българско дружество за защита на птиците, Природозащитна поредица, Книга3,С., БДЗП, 96с.
- МИЧЕВ, Т., Л. ПРОФИРОВ, И. ВАТЕВ, П. СИМЕОНОВ. 1987. Радарни проучвания върху есенната миграция на пеликани, щъркели и жерави по Българското черноморско крайбрежие. - В: Съвременни постижения на българската зоология. С. БАН, 155-158.
- МОСВ, 1993 Национален план за действие за опазване на най-значимите влажни зони в България, София, МОСВ, 55 с.
- МОСВ, USAID, ППБР, WWF, NATURE CONSERVANCY, World RESOURCE INSTITUTE 1995. Национална стратегия за опазване на биологичното разнообразие. София, Програма за поддържане на биологичното разнообразие, 128 с.
- МОСВ, 2000. Национален план за действие за опазване на биологичното разнообразие 1993 - 2003, С. МОСВ, Арטיפекс Еоод 55с.
- МОСВ, 2005. Архив на защитените територии в България. База данни (непубл.)
- НАНКИНОВ, Д, С. СИМЕОНОВ, Т. МИЧЕВ, Б. ИВАНОВ, 1997. Фауна на България, Т. 26. Aves. Част II., София, АИ "Проф. М. Дринов" :1-428.
- НАЦИОНАЛНА БАНКА ЗА ОРНИТОЛОГИЧНА ИНФОРМАЦИЯ ПРИ БЪЛГАРСКО ДРУЖЕСТВО ЗА ЗАЩИТА НА ПТИЦИТЕ. БДЗП/BirdLife България. София. (база данни с непубликувана орнитологична информация)
- ПЕТКОВ, Н. 1997. Съременно състояние на белооката потапница (*Aythya nyroca*) в България. Дипломна работа. София, Биологически факултет.
- ПЕТКОВ, Н. 2002. Белоока потапница (*Aythya nyroca*). В: Янков, П. (отг. ред.). 2002. Световно застрашени видове птици в България. Национални планове за действие за опазването им, част 1, София, Българско дружество за защита на птиците, Министерство на околната среда и водите. Природозащитна поредица – книга 4, част 1: 61-84.
- ПЕТКОВ, Н. 2004. Сравнителни екологични изследвания на белооката потапница (*Aythya nyroca* Guldenstaedt, 1769) и кафявоглавата потапница (*Aythya ferina* Linnaeus, 1758). Дисертация, Централна лаборатория по обща екология.
- ПО СЛЕДИТЕ НА ПТИЦИТЕ (<http://www.worldbirds.org>) интернет-основана пространствена база за птиците, познанията за тях и разпространението им, които позволяват на потребители от цял свят да въвеждат и обсъждат данни за птиците в България. Системата предлага възможност за теглене на данните в Excel и анализирането им за лични нужди. Публикувани наблюдения на птици в място "Рибарници Челопечене".
- ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ШАБЛА (в подготовка).
- СИМЕОНОВ, С., Т. МИЧЕВ, Д. НАНКИНОВ 1999. Фауна на България, т. 20 Aves Част I, Издателство на БАН, София, 350 с.
- ЯНКОВ, П. (ред.). 2002. Световно застрашени видове птици в България. Национални планове за действие за опазването им. Част 1. БДЗП-МОСВ, Природозащитна поредица, Кн. 4, София: 204-219.
- ЯНКОВ, П. (отг. ред.) 2007. Атлас на гнездящите птици в България. Българско дружество за защита на птиците, Природозащитна поредица, Книга 10. София, БДЗП
- AARVAK, T., ØIEN I.J., SYROECKHOVSKI JR. E.E., KOSTADINOVA I. 1997 The lesser White-fronted Goose Monitoring Programme. Annual Report 1997. Klaebu, Norwegian Ornithological Society. NOF Rapportserie. Repport No.5-1997

- ATKINSON-WILLES, G. L. (1976) The numerical distribution of ducks, swans and coots as a guide in assessing the importance of wetlands in midwinter. Pp. 199–255 in M. Smart, ed. *Proc. Int. Conf. on the Conservation of Wetlands and Waterfowl, Heiligenhafen*. Slimbridge, UK: International Waterfowl and Wetlands Research Bureau.
- BIRDLIFE INTERNATIONAL. 2004. *Birds in Europe: Population estimates, trends and conservation status*. Cambridge, UK: BirdLife International, BirdLife Conservation Series No 12, 373 p.
- BIRDLIFE INTERNATIONAL. 2000. *Threatened birds of the world*. Barcelona and Cambridge, UK: Lynx Edicions and BirdLife International, 695 pp.
- BIRDLIFE INTERNATIONAL. 2004. *Threatened Birds of the World*. CD-ROM. Cambridge, UK: BirdLife International.
- BIRDLIFE INTERNATIONAL. 2005. *World Bird Database – Important Birds Areas*. Bulgaria. Cambridge. (unpublished)
- CRAMP, S., K. SIMMONS (eds.) 1977. *The Birds of the Western Palearctic. Vol.1*. Oxford-London-New York. Oxford Univ. Press. 722 pp.
- CRAMP, S., K. SIMMONS (eds.) 1980. *The Birds of the Western Palearctic. Vol.2*. Oxford-London-New York. Oxford Univ. Press. 695 pp.
- CRAMP, S., K. SIMMONS (eds.) 1983. *The Birds of the Western Palearctic. Vol.3*. Oxford-London-New York. Oxford Univ. Press. 913 pp.
- CRAMP, S. (ed.) 1985. *The Birds of the Western Palearctic. Vol.4*. Oxford-London-New York. Oxford Univ. Press. 895 pp.
- DERELIEV, S. 2003. Information Sheet on Ramsar Wetlands. Durankulak Lake. Sofia. (manuscript)
- DERELIEV S., HULEA D., IVANOV B., SUTHERLAND W.J., SUMMERS R.W. 2000. The numbers and Distribution of Red-Breasted Goose *Branta fuficollis* at winter roosts in Romania and Bulgaria. *Acta Ornithologica* 35: 63-66
- DEVILLIERS, P. AND J. DEVILLIERS - TERSCHUREN. 1996. A classification of Palearctic habitats. *Nature and Environment*, No. 78, 11-34.
- DIMITROV, M, D. GEORGIEV, S. MIKHOV, S. DERELIEV, I. KOSTADINOVA 2003. Bulgaria. In: Marushevsky, G., *Directory of Azov-Black Sea Coastal Wetlands*. Wetlands International, Kyiv, 16-45.
- GREEN, A.J. 1998. The summer ecology of the Marbled Teal (*Marmaronetta angustirostris*), Ferruginous Duck (*Aythya nyroca*) and other ducks in the G'ksu Delta, Turkey in summer. *Revue D'Ecologie – La Terre et Vie* 53: 225-243.
- MICHEV, T. & M. P. STOYNEVA (EDS). 2007. *Inventory of Bulgarian Wetlands and their Biodiversity. Part 1: Non-Lotic Wetlands*. Sofia, 364pp. + CD supplement.
- OSIECK, E. 2000. Filling in the requirements of the EU Birds Directive: Lessons from the 'Dutch Case'. - In: *European IBA Workshop. 29 March - 2 April 2000, Brussels, Belgium. Proceedings*. BirdLife International, 86-99.
- PETKOV, N. 1998. Current status of the Ferruginous Duck (*Aythya nyroca*) in Bulgaria. "Partimadar", 6-7, 44-49.
- PETKOV, N. 1998. Studies on the Ferruginous Duck in Bulgaria. *TWSG News* 11, 14-19.
- PETKOV, N. 2000. BSPB Ferruginous Duck monitoring in Bulgaria'98. "Project Ibis", 142: 174-175.
- PETKOV, N. 2000. Population trends of breeding Ferruginous Duck in Bulgaria. "TWSG News", 12: 44-48.
- PETKOV, N. 2003. Trends in the Bulgarian Ferruginous Duck Breeding Population, 1997-2002. *TWSG News* 14: 27-31.
- PETKOV, N. 2003. Ferruginous Duck Habitat Characteristics and Daily Activity Rhythm in Bulgaria. In: Petkov, N., Hughes, B., Gallo-Orti, U (eds.) *Ferruginous Duck: From Research to Conservation*, Conservation Series N 6, BirdLife International, BSPB, Sofia, 122-129.
- PETKOV, N. 2004. Ferruginous Duck *Aythya nyroca* breeding population development and habitat selection at Durankulak Lake, Bulgaria. "Acrocephalus" 24, 118: 87-96.
- PETKOV, N., D. Mittev, 2001. Ferruginous Duck population at Durankulak Lake complex, Bulgaria, in the period 1995-2001. "TWSG News" 13: 49-55.
- PETKOV N. I.J. ØIEN, T. AARVAK 1999 Occurrence of Lesser White-fronted Goose in north-east Bulgaria in February 1998. In: Tolvanen P., I.J. ØIEN, K. Roukolainen (ed.), *Fenoscandian Lesser White-fronted Goose conservation project annual report 1998*. WWF Finland Report No.10. NOF Raportserie Report No. 1-1999. Helsinki-Klebu. 9-11.
- ROBINSON, J. 2003. A global overview of the ecology of the Ferruginous Duck. In: Petkov, N., Hughes, B., Gallo-Orti, U (eds.) *Ferruginous Duck: From Research to Conservation*, Conservation Series N 6, BirdLife International, BSPB, Sofia, 114-121.
- ROBINSON, J.A., HUDGES, B. (Compilers). 2006. *International Single Species Action Plan for the Conservation of the Ferruginous Duck Aythya nyroca*. CMS Technical Series No.12, AEWA Technical Series No.7, Bonn, Germany, 51p.
- ROSE, P.M. AND SCOTT, D. A. 1994 *Waterfowl population estimates*. IWRB Publication 29, Slimbridge, IWRB , 129 p.
- ROSE, P.M. AND SCOTT, D. A. 1997 *Waterfowl population estimates* . Second edition . Wageningen, TZONEV, R, DIMITROV, M., ROUSSAKOVA, V. 2005. Dune vegetation along Bulgarian Black Sea coast. *Hacquetia*, 4 (1) 7-32
- SAKL, L., L. Bozic, B. Stumberger. 2003. Baillon's Cracked Porzana pusilla on the lower Neretva river: notes on a possible breeding location in southern Dalmatia. *Acrocephalus* 24(116): 21-27.
- SCHNEIDER-JACOBY, M. 2003. Lack of Ferruginous Duck Protection in Croatia: A Reason for the Decline in Central Europe. In: Petkov, N., Hughes, B., Gallo-Orti, U (eds.) *Ferruginous Duck: From Research to Conservation*, Conservation Series N 6, BirdLife International, BSPB, Sofia, 44-53.
- SZABO, J., A. SANDOR, 2003. The Status of Ferruginous Duck in Romania. In: Petkov, N., Hughes, B., Gallo-Orti, U (eds.) *Ferruginous Duck: From Research to Conservation*, Conservation Series N 6, BirdLife International, BSPB, Sofia, 36-39.
- TUCKER, G. M. AND EVANS, M. I., eds. (1997) *Habitats for birds in Europe: a conservation strategy for the wider environment*. Conservation series No. 6. Cambridge, UK: BirdLife International
- WIELOCH, M. 2003. The Status of the Ferruginous Duck in Poland. In: Petkov, N., Hughes, B., Gallo-Orti, U (eds.) *Ferruginous Duck: From Research to Conservation*, Conservation Series N 6, BirdLife International, BSPB, Sofia, 28-31.
- WALCZYK, Z. 2000. Important Bird Areas of European Union Importance: explanation of the EU Criteria applied in IBA 2000. - In: *European IBA Workshop. 29 March - 2 April 2000, Brussels, Belgium. Proceedings*. BirdLife International, 12-16.

Приложение 2

Община Шабла - Важни места за почивка и прелет на мигриращи и зимуващи птици

Източник: БДЗП, 2008

Легенда

	община		път		миграционен път Via Pontica
	землище		ОВМ / Защитена зона от Натура 2000		редовни места за почивка на бял щъркел при миграция
	селище		влажни зони		места за хранене на зимуващи гъски

Приложение 3

Справка за ловната преса в района на Дуранкулашко езеро и Шабленски езерен комплекс през януари - февруари 2008 и декември - януари 2009 г.

Януари 2008 - февруари 2008 г.:

- 10 и 11 януари 2008 (четв и петък): над 60 изстрела по смесени ята от червеногуши и големи белочели гъски от западната граница на ЗМ «Шабленско езеро» (всички ловци са тук по линия на международен ловен туризъм)
- 15 януари 2008: над 100 изстрела по смесени ята от червеногуши и големи белочели гъски от западната граница на ЗМ «Шабленско езеро»
- 01 февруари 2008: около 40 изстрела по чисти и смесени ята от червеногуши и големи белочели гъски от западната граница на ЗМ «Шабленско езеро»
- 17 февруари 2008: **в Шабленско-Езерецко езеро са преброени 44 ранени червеногуши гъски**, както следва: 28 екз в централната и южната част на Шабленско езеро и 16 екз. в Езерецко езеро (това са птици ранени в предишни ловни дни)
- 17 февруари 2008: **в Дуранкулашко езеро са преброени 9 ранени червеногуши гъски** (това са птици ранени в предишни ловни дни);
- 11 февруари (понеделник): браконьерски лов при Кулата на Дуранкулашко езеро: отстреляни са около 10 големи белочели и 6 червеногуши гъски

декември 2008 - януари 2009 г.:

- 30 декември 2008, 03.01. и 04.01.2009 г: над 100 случая на стрелба по чисти ята от червеногуши гъски или по смесени ята от червеногуши и големи белочели гъски – на Дуранкулашко езеро и Шабленско-Езерецко езеро. Особено фрапиращи в това отношение са случаите на Дуранкулашкото езеро, където в периода 30 Дек – 04 януари броя на червеногушите гъски (около 6500-7000) надхвърля този на големите белочели гъски (около 4000-5000 екз). Ранени са минимум 6 червеногуши гъски.
- 10 януари 2009: около 30-35 изстрела по чисти ята от червеногуши гъски и по смесени такива с големи белочели гъски от южния бряг на Дуранкулашко езеро и над 100 изстрела при Шабленско и Езерецко езера. Налице са 2 ранени червеногуши гъски, за една от които прилагаме снимков материал (на Езерецко езеро). Бихме могли да предоставим и видео-материал по случая;
- 11 януари 2009: около 80-100 изстрела по чисти ята от червеногуши гъски и по смесени такива с големи белочели гъски при Шабленско и Езерецко езера. Установена е 1 ранена червеногуши гъска (различна от тази на 10 януари);
- 07 и 14 януари 2009: около 30-40 изстрела по чисти ята от червеногуши гъски и по смесени такива с големи белочели гъски, от акациевите пояси, на около 200-300 м западно от бреговете на Шабленско-Езерецко езеро. Не сме констатирани убити или ранени гъски, но безпокойството е налице;
- 17 януари 2009: стрелба от двама ловци по чисти ята от червеногуши гъски и по смесени такива с големи белочели гъски от южния бряг на Дуранкулашкото езеро; над 100 изстрела по чисти ята от червеногуши гъски или по смесени такива с големи белочели гъски при Шабленско-Езерецко езеро; стрелба по смесени ята от червеногуши гъски и големи белочели гъски в района на м.Зеленка при Нос Калиакра – в резултат е ранена една червеногуша гъска (прилагаме снимков материал).
- 2 февруари 2009 г. в клоните на суха топола край Шабленска тузла е открита убита червеногуша гъска (има снимков материал)

Ранени големи белочели и червеногуша гъски на леда в Дуранкулашко езеро

Ранени големи белочели и червеногуша гъски на леда в Дуранкулашко езеро

Ранена червеногуша гъска

Убита червеногуша гъска край Шабленска тузла

Приложение 4

Описание на осъществени, предложени или други одобрени планове, програми, проекти и инвестиционни предложения, които могат да имат неблагоприятни интерактивни или кумулативни въздействия в Защитена зона Дуранкулашко езеро към началото на февруари 2009 г.

На територията на община Шабла съществуват 3 къмпинга – “Космос”, “Карвуна” и “Добруджа”, които заемат обща площ 47,7 ха. Къмпингите “Космос” и “Карвуна” се намират съответно до северната и южната граница на защитена зона “Дуранкулашко езеро”, а къмпинг “Добруджа” се попада в защитена зона “Шабленски езерен комплекс”. Капацитетът им да поемат туристи е показан на таблица 1. Максималният брой туристи, които къмпингите поемат е 4319 легла. Този брой туристи се нуждае от 34552 кв.м. (34,55 ха) плажна ивица, като това е над 30% от плажната ивица в границите на общината. До днес къмпингите концентрират потока от туристи в три отделни места, пространствено отдалечени едно от друго.

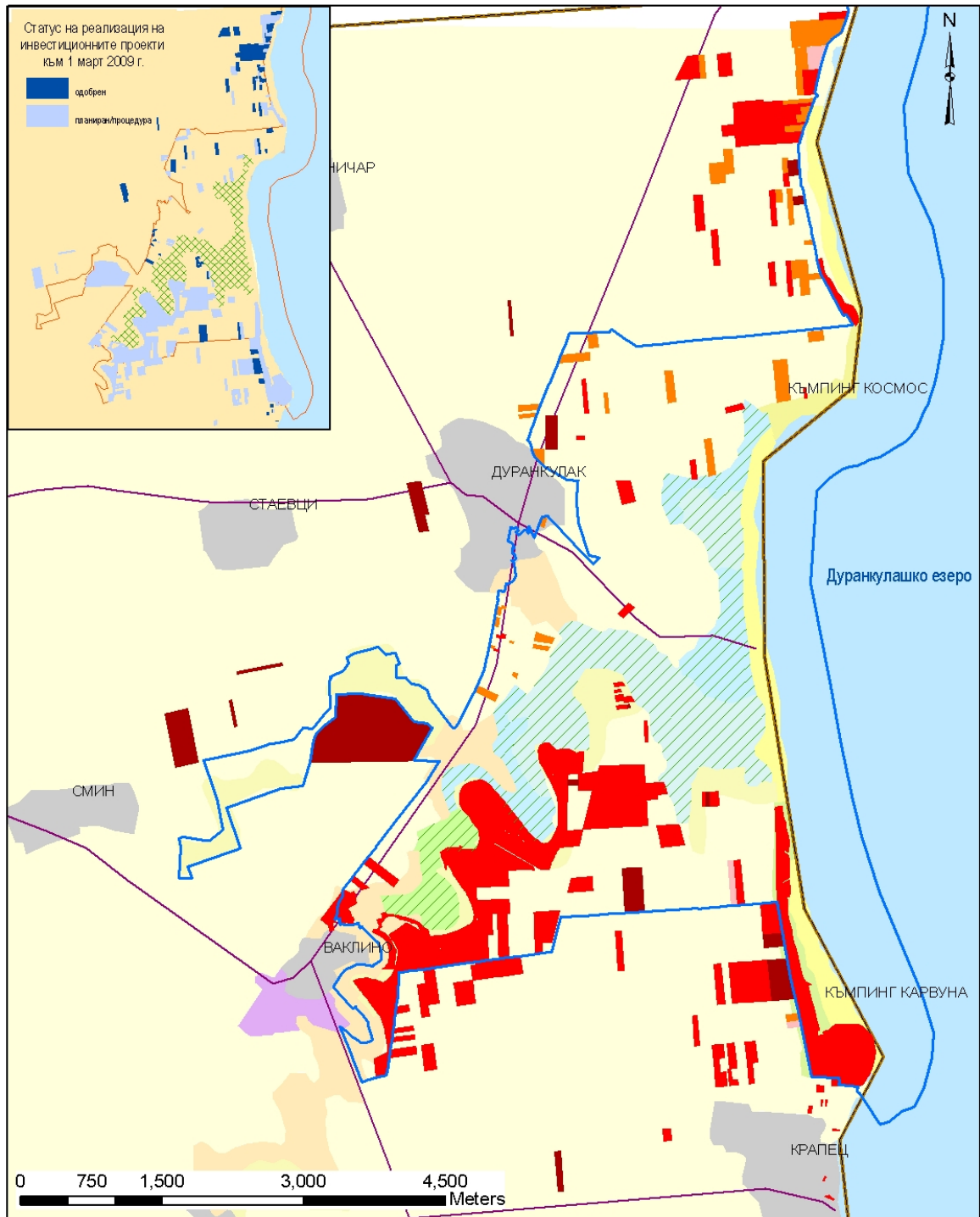
Таблица 1 Съществуващи туристически обекти на територията на община Шабла:

Къмпинг	Леглова база	Защитена зона
Космос	1024	Дуранкулашко езеро
Крапец	1564	Дуранкулашко езеро
Добруджа	1693	Шабленски езерен комплекс

В района непосредствено около Дуранкулашкото езеро и в границите на предложената защитена зона до този момент са 246 инвестиционни предложения, свързани с изграждане на ваканционни селища хотелски комплекси или спортни съоръжения. В границите на защитената зона попадат 80 инвестиционни предложения, които заемат обща площ около 427 ха. Това представлява около 22% от сухоземната територия на защитената зона (без езерната акватория и крайбрежните морски води). По голямата част от тези инвестиционни предложения са свързани с изграждане на курортни и ваканционни селища. 18 инвестиционни проекта с площ около 32 хектара са разположени до границата на защитената зона, а 61 проекта с обща площ 168 ха – не могат точно да бъдат локализирани, но е възможно да попадат в защитената зона. Не е известен планираният им капацитет да поемат туристи. Съдейки по наличната информация за част от планираните проекти, то може да се очаква, че реализирането им ще е свързано с увеличаване на туристите в района с още близо 7000 души. Общата площ плажна ивица, която е необходима да обслужва целият туристопоток, в границите на Дуранкулашкото езеро е близо 100 ха и надвишава площта на съществуващата плажна ивица.

Около 165 ха земи от южната страна на Дуранкулашкото езеро, основно пасища и мочурища се планира да бъдат превърнати в голф игрища, които по време на експлоатацията им ще бъдат усилено напоявани и третираны с химикали, както и курортно-туристически комплекс.

33 Дуранкулашко езеро (BG0002050) - период на стартиране на инвестиционните проекти

Източник: Интернет страниците на РИОСВ - Варна и Община Шабла, информация, получена от РИОСВ Варна по реда на ЗДОИ.

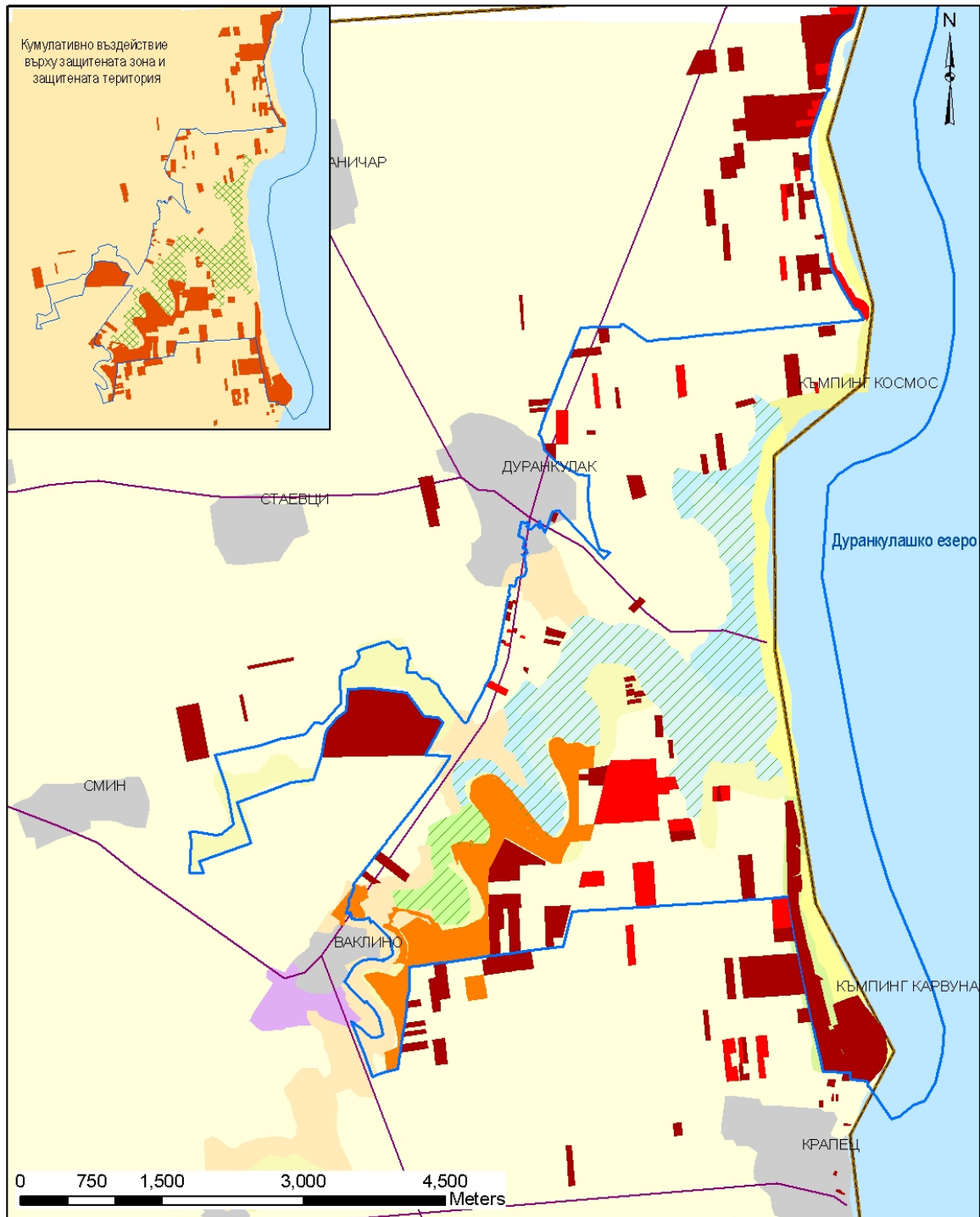
Изготвил картата: БДСГ, 2008

Легенда

	ОБМ / Защитена зона от Natura 2000		преди 01.01.2007		02.03-04.12.2007
	ЗМ Дуранкулашко езеро		01.01-02-03.2007		

Защитена зона Дуранкулашко езеро (BG0002050) - типове инвестиционни проекти

Източник: Интернет страниците на РИОСВ - Варна и Община Шабла, информация, получена от РИОСВ Варна по реда на ЗДОИ.

Изготвил картата: БДСП, 2008

Легенда

	ОВМ / Защитена зона от Natura 2000		Ваканционно и курортно строителство		Голф игрище
	ЗМ Дуранкулашко езеро		Жилищно строителство		

Приложение 5

Елементи на инвестиционните предложения, свързани със застрояване, които самостоятелно или в комбинация с други ППП/ИП могат да окажат въздействие върху защитената зона Дуранкулашко езеро

1. Връзка между елементите на предвиденото строителство и експлоатация на сгради за жилищни и курортни нужди, възникващите от тях въздействия с потенциално отражение върху местообитанията и видовете, както и оценка на възможността тези въздействия да бъдат оценени на този етап на планиране и необходимостта от условия за следващите етапи на планиране

Елемент на проекта за курортна зона	Потенциални въздействия
Строителство на сгради на курортния комплекс	<ul style="list-style-type: none">• пряко унищожаване или увреждане на местообитания,• смъртност на индивиди (унищожаване по време на строителство на популациите на типични видове за местообитанието);• увреждане на ландшафта, увреждане на възможностите за устойчиво природосъобразно развитие на защитените зони (природосъобразен туризъм, земеделски земи);• прогонване на животни заради засилено човешко присъствие• замърсяване със строителни и твърди битови отпадъци
Съпътстващи инженерни съоръжения – огради, противоерозионни съоръжения, укрепващи брега съоръжения	<ul style="list-style-type: none">• пряко унищожаване на местообитания• преграда за периодични, сезонни или многогодишни миграции на животни и фрагментация на местообитания• увреждане качеството на съседните местообитания,• увреждане на ландшафта, увреждане на възможностите за устойчиво природосъобразно развитие на защитените зони (природосъобразен туризъм, земеделски земи)
Временни строителни площадки и съоръжения, строителни дейности	<ul style="list-style-type: none">• пряко унищожаване на местообитания• смъртност на животни (унищожаване по време на строителство)• шумово замърсяване (безпокойство и прогонване на животни)• въздушно замърсяване (повлияване на растителните видове и растителните съобщества – физиологични и биохимични реакции на замърсяването на ниво организъм, промяна във видовият състав на ниво растителни съобщества или групировки)• повишена опасност от пожари (изхвърляне на фасове и др.)• опасност от инциденти замърсявания• прогонване на животни заради засилено човешко присъствие
Увеличен антропогенен натиск при експлоатацията на курорта	<ul style="list-style-type: none">• Унищожаване на структура на местообитанието вследствие утъпкване, плажуване и др.• шумово замърсяване (безпокойство и прогонване на животни)• светлинно замърсяване вследствие осветителните съоръжения• смъртност на птици (стъпкване на гнезда и яйца на наземно гнездящи птици, косвено - засилена ловна преса)• повишена опасност от пожари (изхвърляне на фасове и др.)• опасност от инцидентни замърсявания при аварии в инфраструктурата• увреждане на възможностите за устойчиво природосъобразно развитие на защитените зони• прогонване на животни заради засилено човешко присъствие• нарушаване на водния баланс на езерата в следствие повишено водочерпене• замърсяване на водите и терените с отпадни води и отпадъци, генерирани от курорта
Депониране на излишни материали в резултат от строителството	<ul style="list-style-type: none">• пряко унищожаване на местообитания
Озеленителни и рекултивационни дейности	<ul style="list-style-type: none">• нахлуване на агресивни видове, увреждане природните местообитания (видов състав)
Поддържане на зелени площи чрез поливане, наторяване	<ul style="list-style-type: none">• опасност от промяна на водния режим и акумулация на биогени

2. Вероятни въздействия върху птиците

По-долу са представени въздействията, които се очаква да има върху птиците реализирането на инвестиционните намерения, свързани със застрояване.

2.1 Преки въздействия

Унищожаване на местообитания

Строителството на жилищни комплекси и ваканционни селища ще доведе до пряко, постоянно и необратимо разрушаване на местообитанията на птиците на мястото на строителните полигони от местообитанията в защитената зона. Общо планираните, одобрени или в процедура на одобряване проекти към началото на февруари 2009 г., допринасят до унищожаването на над 10% от местообитанията означени в КВС с начин на трайно ползване «обработващи земеделски земи» и «пустеещи земеделски земи» в защитената зона.

По време на функционирането на новата урбанизирана територия, в следствие на увеличаване антропогенен натиск, се очаква разрушаване и на местообитания извън строителните полигони, както утъпкване на съседни земеделски земи, така и утъпкване на дюните, прочистването им от растителност с цел усвояване на по-голяма площ от плажната ивица за плажуване; почистване на плажната ивица от мидени черупки³ и др.; поставянето на чадъри и други съоръжения.

³ Мидените черупки и дребни камъчета се използват от морския дъждосвирец при строежа на гнездата му.

Този тип въздействие има изразен кумулативен ефект от породен от съществуващите 3 къмпинга в района и строителството на подобни курортни комплекси, индивидуални хотели и др. в близост до морския бряг и бреговете на влажните зони.

Фрагментация на местообитания

Застрояването на част от местообитанията на птиците с мащабите на инвестиционните предложения, е фактор за действителна им фрагментация. Прекъсват се връзките между отделните подходящи гнездови биотопи на наземно гнездящите птици. Малките на тези видове се наричат гнездобегълци, тъй като не остават в гнездото след като се излюпят. Те все още не могат да летят и се придвижват само ходейки по земята. За тях застроените площи, макар и със зеленина между тях, представляват непреодолима преграда, тъй като не предоставят същите условия, както естествените им местообитания. От друга страна застрояването на територии на места, където птиците се хранят води до разпокъсване на хранителните им местообитания. Това в най силна степен важи за местата за хранене на гъските и ловните територии на грабливите птици. Разпокъсването на тези територии на по-малки части може да доведе дори до невъзможността на птиците да ги ползват.

Това въздействие е дългосрочно и постоянно и има изразен кумулативен ефект със други инвестиционни предложения, свързани със застрояване на площи между езерата и морето.

Смъртност на индивиди

В следствие урбанизирането на териториите в защитената зона смъртност на птиците може да възникне при непреднамерено разрушаване на гнезда с люпила на наземно гнездящи птици (при стъпкване) или пръскане с инсектициди против комари (води до отравяне на насекомоядни птици). Тези въздействия се наблюдават там където туристите прекарват свободното си време – в близките околности, до брега на езерото и основно на плажната ивица и дюните. Увеличаване на смъртността на ловните видове и на погрешно отстреляните защитени видове се очаква да има от увеличаване на ловната преса в района, поради увеличаване на капацитета за приемане на туристи - ловци през зимата.

Унищожаването на люпила на наземно гнездящи птици е въздействие, степента на което зависи от антропогенния натиск - колкото е по-голямо количеството хора, толкова рискът и реалното въздействие са по-големи, поради което има силно изразен кумулативен ефект заедно с други инвестиционни предложения в района. Този риск не може да бъде избегнат с предвартелно маркиране на гнезда, поради факта, че видовете не използват едни и същи гнезда всяка година. Пръскането с препарати е неселективен метод за борба с насекомите, който не зависи от броя на посетителите, но в замяна на това действа върху много голям брой насекомоядни птици.

Прогонване на птици заради засилено човешко присъствие

Крайбрежната плажна ивица при Дуранкулашкото езеро, досега не е била подлагана на засилен антропогенен натиск, поради което са едни от малкото места, където са се запазили гнездящи по пясъците и дюните птици. Само в резултат на известните в района планирани проекти концентрацията на хора в крайбрежните части ще се увеличи близо 2,5 пъти. Това присъствие ще доведе до директно прогонване на птиците от местообитанията им – плажната ивица, крайбрежните части на Дуранкулашкото езеро. Подобен ефект се наблюдава и върху гнездящите в тръстиките по периферията на езерото видове птици, особено в местата където се предвижда ново строителство в близост до езерото. По време на миграция и през зимата подобно въздействие ще има върху хранещите се в крайбрежните части на морето и в периферните части на езерата птици. Това въздействие е периодично, дългосрочно и има изразен кумулативен ефект.

2.2 Косвени въздействия

Влошаване качеството на съседните местообитания заради безпокойство (шумово и светлинно замърсяване)

Безпокойството, причинено от присъствието и дейностите на хората в района на инвестиционните предложения е най-значимото въздействие върху птиците след прякото унищожаване на местообитанията и нарушаването на водния баланс на езерата. Безпокойството се причинява от т.нар. шумово замърсяване – разговорите на хората в близост до гнездовище или места за почивка (особено важи за плажната ивица, дюните, горските местообитания, периферните части на езерата), шумът от движението на автомобили, шумът от озвучаване на заведенията и атракционите, шумът от електродвигатели на различни съоръжения за спорт и рекреация, включително парашути, планери, джетове, моторни лодки и др. Ловът (законен или не) причинява значително безпокойство и стрес (в следствие от изстрелите) на видовете, които не са обект на лов, но обитават същите места, където се намират и ловните видове.

Светлинното замърсяване е резултат от оформлението на курортните зони с осветление по алеи и пътища, за по-комфортно придвижване на туристите през вечерните часове, осветление от самите хотели, както и неоновии надписи и реклами. Това осветление има прогонващ ефект по отношение на всички видове птици, обект на опазване в зоната и причинява значително безпокойство. Видове като морският дъждосвирец и др. не могат да бъдат наблюдавани по плажовете на Златни пясъци, Слънчев бряг и Албена в близост до големите осветени хотели. Гнездящите птици в Атанасовско езеро се придържат към територии, отдалечени от крайните жилищни квартали на града и осветените обекти.

Това въздействие е дългосрочно и постоянно и има кумулативен ефект заедно с други предвидени за застрояване територии в границите на защитената зона.

Влошаване качеството на съседните местообитания в следствие нарушаване на водния баланс (прекомерно водочерпене)

Дуранкулашкото езеро поддържа екосистеми, които са изцяло и много зависими от водния баланс на езерото. На практика всички видове птици – обект на опазване, както и всички останали организми, от които птиците пряко или косвено зависят, се влияят от стабилността и качеството на езерните екосистеми. Дуранкулашкото езеро от 1993 г. е включено в списъка на застрашените Рамсарски обекти (списъкът Монтьро), поради нарушаване на водния баланс на езерото и влошаване на езерната екосистема, причинени от ползването на водите от езерото и от водосбора му основно за поливни нужди в земеделието. Характерът на инвестиционните предложения – създаването на курортни зони, където се струпват голям брой хора, изграждането на басейни и поддържането на изкуствени паркови площи чрез поливане, изисква консумацията на значително количество воден ресурс в дългосрочен план и през по-голямата част от годината, с изразен максимум през летните месеци, когато има засилено водочерпене във водосбора на езерата за земеделски нужди. Това въздействие е дългосрочно и необратимо докато курортните селища са действащи, като при това има силно изразен кумулативен ефект, по отношение и на

други подобни инвестиционни предложения за селищни структури и атракциони, изискващи значително водочерпене. Въздействието има синергичен ефект и с използването на водите за поливни и питейни нужди, не само в границите на защитените зони, но и извън тях. Към момента двете езерни екосистеми са на ръба на равновесието във водния баланс, като при Дуранкулашкото езеро се измества в негативна посока през летните месеци. Всяко допълнително водочерпене в района (извън съществуващото водочерпене за питейни нужди и за поливане) ще доведе до дисбаланс на езерните екосистеми и до засягане на много по-голям брой видове, и много по-големи площи в границите на защитените зони, отколкото са засегнати от в контурите на инвестиционните предложения.

Влошаване качеството на хранителните местообитания и хранителната база в следствие замърсяване на водите

Инвестиционните предложения не разглеждат третирането на отпадните води - нито начинът им на пречистване, нито мястото на заустването им. Твърде вероятно е тези води да се заустват направо в езерото. Съчетано с нарушения воден баланс, претоварената с органика езерна екосистема и значително увеличаване на водочерпенето, това въздействие ще има значителен, дългосрочен отрицателен ефект върху езерната екосистема. Замърсяването на водите влияе върху хранителната база на видовете и от там на самите видове.

Влошаване качеството на съседните местообитания в следствие изхвърляне на отпадъци

На много места в страната и специално в курортните зони е доказано, че стандартните механизми за събиране на отпадъците не действат ефективно, особено в граничните части на курортите. Изхвърлянето на отпадъци в граничните с курортните зони територии ще доведе до допълнително влошаване на гнездови субстрати, хранителен ресурс и места за почивка и хранене на птиците. Това въздействие е локално, дългосрочно и обратимо. По-значително въздействието ще бъде върху плажната ивица и особено върху дюните, където хората не би следвало да почиват, но минавайки от там ще изхвърлят отпадъци.